

פניני הפרשה

מטות-מסעי

עלון מס' 1094

שנה כ"ב התשפ"א

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזנבסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

בנים בארץ ישראל

בפרשתנו מסופר שבני גד ובני ראובן ביקשו לקבל את עבר הירדן, אך משה רבנו לא נתן להם לסיים את דיבורם, ותקף אותם בהריפות רבה "ולמה תניאון את לב בני ישראל מעבור את הארץ", ודימה אותם למרגלים "והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים הטאים". ויש לשאול הרי ידוע שמשה רבנו כעס בשלשה מקומות ונענש, ואילו כאן לא נחשבה תגובתו לכעס. והדבר אומר דרשני.

מה גם שבתשובתם למשה, הם היו מוכנים להחליץ חושים ולצאת למלחמה יחד עם ישראל וללכת לפניהם ולהשאר עם ישראל עד שיזכו לירושה וישיבה בארץ ישראל, מה שמשה רבנו לא ביקש מהם. אם כן היו להיפך מהמרגלים שפחדו להיכנס לארץ, ובכל זאת משה לא חזר בו מדברי התוכחה הקשים שאמר כלפיהם?

במדרש נאמר על הפסוק "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו" – "לב חכם לימינו" זה משה רבנו "ולב כסיל לשמאלו" אלו בני גד ובני ראובן שעשו את העיקר טפל ואת הטפל עיקר, שחיבבו את ממונם יותר מן הנפשיות, שהקדימו מקניהם לטפם. יסוד הדבר הוא, מה חשוב יותר לאדם: ילדיו וחינוכם לתורה, או הכסף והעושר, ובזאת הם נכשלו, ולכן נאמר עליהם "נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך", כי אצלם הדבר החשוב היה השמאל, שנאמר "בשמאלה עושר וכבוד", והיו מוכנים לוותר על ישיבה בא"י כדי לטפל במקנה שלהם, וכנגדם משה רבנו שהיה "לב חכם לימינו" והוכיחם כי העיקר זה הבנים שיזכו להיות בארץ הקודש. ומשה רבנו שכל כך ערג להיכנס לארץ, הקפיד עליהם שהם מוותרים כל כך בקלות על כל זה.

רב אחד שהגיע מחו"ל לכנסיה הגדולה בארץ ישראל, פנה לרב מבריסק ותינה את צרתו כי הוא נשוי עשרים שנה ולא זכה לילדים. אמר לו הרב "תישאר בארץ ותיוושע, כי ארץ ישראל אינה נכנסת בחשבון השנים שהיו קודם, כמו שאמר ה' לאברהם אבינו". אולם לאותו רב היו סיבות גדולות לשוב חוץ לארץ. לפני שעזב, בא עם רעייתו לקבל ברכת פרידה מהרב בריסק. חזר הרב ואמר לו להישאר בארץ. הרב חזר על קשייו להישאר בארץ, אולם אשתו ששמעה זאת אמרה לו שאינה חוזרת. התיישבו בתל-אביב, וכעבור שנה נולד להם בן.

דרכי הפרד"ס אופנים בפרוש התורה	עצה טובה
<p>מלעיל ומלרע</p> <p>זוהי דרך נדירה ביותר, שמצאתי בה רק שני חידושים, האחד: הגמרא בכתובות (דף ס"א ע"א) מביאה שרב הונא למד שאשה עולה עם בעלה ואינה יורדת, מהפסוק "והיא בעולת בעל" (בראשית כ, ג) – בעלייתו של בעל ולא בירידתו של בעל. בהקדמת "ארים נסי" גטין (עמ' 17) חיוק זאת מרן ראש הישיבה שליט"א ברמזו יפה מניגון הפסוק, שהמלה "בעולת" דינה להיות מלרע ובאה מלעיל מדין נסוג אהור, שמפני המלה שאחריה "בעל" שהיא מלעיל באה גם "בעולת" מלעיל (שלא תחיינה שתי נגינות סמוכות כנודע). ואילו כמה פסוקים לאחר מכן: "ועתה השב אשת האישי" (בראשית כ, ז), תיבת "אשת" מלעיל כדינה, ולא נעשתה מלרע בגלל תיבת "האישי" שאחריה. והרי לפניך שעולה עמו ואינה יורדת. והוא כפתור ופרה. והשני: בפסוק "עורי עורי (שניהם מלרע) דבורה, עורי עורי (שניהם מלעיל) דברי שיר" (שופטים ה, יג). ורמזו בספר "לחם לפי הטף" (מערכת ה' אות י"ז): עורי עורי דבורה – מלמטה (מלרע), להכין עצמך לנבואה, ואז "עורי עורי – מלמעלה (מלעיל) – דברי שיר". בבחינת "אתערותא דלתתא עביד אתערותא דלעילא".</p>	<p>עצה לזכרון, תוך כדי הלימוד להזכיר לעצמו מדי פעם שכדאי לזכור פרט זה, ושאלו אותו על זה, יזכור לענות כך וכך. (על פי האפודי).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"על ידי שנחזק ידי לומדי התורה ונתמוך בהם בפרנסתם בריוח ולא בצמצום שיוכלו לשבת על התורה ויגדלו לנו דורות של תלמידי חכמים רבנים ודיינים שינהיגו את הקהל וירביצו תורה בתלמידים, בזה נזכה לגאולה שלמה בקרוב בביאת משיח צדקנו". ("מגיד חדשות" ח"ט עמ' קמ"ז)

וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא (ל.א. ג) – הטעם שדיבר ישירות אל העם ולא ביקש מראשי המטות שיבחרו אנשים למלחמה כמו שביקש מיהושע במלחמת עמלק בחר לנו אנשים, אפשר לומר בס"ד מכיון שנשיא שבט שמעון נהרג בחטאו, לכן בכדי שלא יתביישו בני שבט שמעון כשישמעו את משה מדבר אל שאר הנשיאים ולא אליהם, לכן פנה ישירות אל העם. ועיין לבעל הטורים ז"ל שפירש מה שיצא פינחס למלחמה עם מדין ולא הנשיאים על פי הטעם הנ"ל. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

וישלח אותם משה אלף למטה לצבא אותם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא (ל.א. ו)

פירש רש"י: מפני מה הלך פנחס ולא הלך אלעזר וכו' דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר "והמדנים מכרו אותו". ע"כ. יש לשאול הרי בפרשת וישב (ל"ז כ"ח) כתב רש"י שהמדנים קנוהו מן הישמעאלים, ואם כן לכאורה המדנים אינם כ"כ רשעים שהרי קנו עבד מאדונים? ויש לומר שהנקמה היתה על שמכרוהו לפוטיפר הרשע סרים פרעה שר הטבחים [וכן מדויק לשון רש"י שכתב "והמדנים מכרו אותו"]. (מכת"י הגאון רבי יצחק חן זצ"ל).

גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים למפנו (ל.ב. טז)

כתב רש"י: חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם וכו' אמר להם משה לא כן, עשו העיקר עיקר והטפל טפל. עכ"ל. ולכאורה הרי הם נהגו כמו הצדיקים שחיב עליהם ממונם יותר מגופם (חולין צ"א ע"א)? אולם אם נדייק חז"ל אמרו "יותר מגופם" ולא מחייהם, וכמו יעקב (שעליו דיברה הגמרא הנ"ל) שהטריח גופו על פנים קטנים, אבל ודאי שלא היה מסכן את חייו עבור פנים קטנים. ואילו כאן מדובר על סיכון חיים. ובאמת במדרש רבה הלשון "שחיבבו את ממונם יותר מן הנפשות". (חן בשפתותיך, כת"י).

נקודת חן / עובדיה חן

הר גבוה מול חוט שיערה

נשמעים לו ונופלים ברשתו. כאשר הקב"ה שוחטו בפניהם, הם נזכרים איך בנקל יכלו להסירו מעליהם, כאשר יסיר אדם חוט מעל בגדו, ובוכים באכזבה "היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השיערה הזה".

*

משל נאה משלו על כך: אדם עומד ליד דוכן הגרלה, ולמזלו הטוב מספרו עלה בגורל!

ניגש אליו האחראי ומצביע לו על שתי חבילות המונחות בארון. הוא שואל את הזוכה: באיזו חבילה תבחר? חבילה אחת היא אריזה גדולה עטופה בנייר צבעוני מבריק וזוהר, ולעומתה החבילה השניה היא מעטפה פשוטה, אפורה ומקומטת, אפילו נראית קצת דוחה.

למגריל לא נותר זמן רב להחליט, כל הצופים דוחקים בו שיבחר כבר, הפור נפל - הזוכה מעוניין בחבילה הגדולה והנוצצת, היא קוסמת יותר.

אך הוא הפסיד...

המעטפה הפשוטה הכילה צ'ק שמן, ואילו החבילה הגדולה והנוצצת הכילה בסך הכל חבילת סוכריות ושוקולד...

לא כל הנוצץ, זהב הוא!...

במסכת סוכה (נ"ב ע"א) מספרת הגמרא על אשר יתרחש בביאת המשיח: "דרש רבי יהודה, לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים: צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השיערה. הללו בוכין והללו בוכין - צדיקים בוכין ואומרים 'היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה', ורשעים בוכין ואומרים 'היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השיערה הזה'.

שואלים המפרשים, הלא יצר הרע אחד הוא, וכיצד יתכן שיש לו שתי צורות, ועוד כאלה קיצוניות עם הבדל כה תהומי בין האופן בו רואים אותו הצדיקים - כהר גבוה ונורא, לבין האופן בו הוא מתגלה לעיני הרשעים - דק כחוט השיערה?

אלא, היצר הוא בעצם בלון נפוח של דמיון, ודמיון מעצם טבעו נדמה לכל אחד כפי איך שהיה מדמה ומעריך אותו בעת נסיונותיו. וכיון ש"כל הגדול מחברו - יצרו גדול הימנו" - לצדיקים היצר הערים עוד ועוד קשיים ונסיונות כהר גבוה, ובכל זאת הצליחו להתגבר ולעמוד בכך. כאשר הקב"ה שוחטו בפניהם, הם נזכרים באותם נסיונות קשים, ובוכים בכי של אושר "היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה...". ואילו לרשעים, לא נזקק היצר להערים הרים וגבעות, די היה לו בנסיון קל ודק כחוט השיערה כדי להפילם לבאר שחת. מיד כאשר היה מפתה אותם, היו

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

אל תען כסיל

"תנוח דעתך רבי דניאל", השיב רבי יוסף בחיוך, "עדיין יש בי תורה כדי חמשה דינרים בשבוע שאתה מעניק לי! ועתה אשיב לך על שאלה זו ששאלני חתנך.

"למעשה, שאלה זו כבר שאל מנשה בן חזקיהו שהיה מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, בשעה שישב ודרש אגדות של דופי נגד תורתנו הקדושה (עייין סנהדרין צ"ט ע"ב), ומכיון שהבנתי מתוך דבריו של חתנך שמפקפק הוא בכך ש"תורה מן השמים", על כן לא השיבותיו דבר, אבל לך אסביר את הענין לפי המבואר בסנהדרין שם: מסורת וקבלה בידינו שאותה תמנע, בת מלכים היתה, וכמו שכתוב: "ואחות לוטן תמנע", ולוטן היה אלוף, כלומר: מלך! (כל אלוף פירושו מלכות בלי כתר). אדיר היה חפצה להתגייר ולהדבק בזרעו של אברהם אבינו ע"ה. באה היא אצל אברהם יצחק ויעקב ע"ה, ולא רצו לקבלה לחיק עמנו, מפני שהיה שמץ פסול ביחוס משפחתה. הלכה אצל אליפז בן עשיו וגייר אותה (גיור רפורמי...), והיתה לפילגש לאליפז, כי אמרה: 'מוטב שאהיה שפחה לאומה זו, ולא גבירה לאומה אחרת'. ומפני שלא היה לאבותינו לדחותה, יצא ממנה עמלק שציער ומצער את ישראל. ולכן נאמר: 'ותמנע היתה פילגש... ותלד לאליפז את עמלק'. ומפסוק זה למדים לקח חשוב שעלינו לקרב את הבאים להסתופף תחת כנפי השכינה.

"זוהי התשובה לשאלה ששאל חתנך, אלא שלא יכולתי להשיבו מפני שאמרו חכמים ז"ל שאין להשיב לשאלת אפיקורוס ישראל, כיון שודאי יכפור יותר". נאנח רבי דניאל ואמר בצער: "צר לי שחטאתי נגד כבודו במחשבה".

הגאון רבי יוסף תאומים זצ"ל (בעל פרי מגדים), הסתופף בבית מדרשו של הגביר רבי דניאל יפה זצ"ל, שהיה מפרנסו בכבוד כדי שיוכל לשקוד על לימודו בישוב הדעת. חתנו של אותו גביר היה דוד פרידלנדר מראשי המשכילים (הסכלים) בברלין. פעם הרהיב הלה עוז והחציף פניו לשאול את הגאון רבי יוסף תאומים: "מפני מה היה צריך משה לכתוב בתורה: 'ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשיו', מה יש ללמוד מכך?".

מסגנון שאלתו הכיר רבי יוסף שאפיקורוס הוא וכל כוונתו לקנטר ולהכעיס. וכיון שלימדונו חכמינו זכרונם לברכה שאין להשיב לאפיקורוס ישראל, כי על ידי כן יבוא לכפור עוד יותר, התחמק ואמר שאין לו תשובה על שאלתו.

הלך אותו רשע בתרועות צהלה אל חותנו ר' דניאל יפה ואמר לו: "לשוא אתה מכלה את ממונך ומחזיק את רבי יוסף תאומים, הנה שאלתיו שאלה על פסוק אחד שבמקרא, ונותר בלא מענה..."

מאן רבי דניאל להאמין לחתנו, שכן רבי יוסף תאומים נודע כתלמיד חכם מובהק, סיני ועוקר הרים.

נענה חתנו ואמר: "אדרבא, אם אינך מאמין לי, לך ונסה אתה בעצמך לשאול אותו".

בהזדמנות הראשונה שפגש הגביר ברבי יוסף תאומים, פנה אליו ואמר: "דוד חתני סיפר לי כי בא לשאול את כבודו שאלה על פסוק במקרא, וכבודו לא מצא תשובה להשיבו... היתכן? וכי על מנת כן אני מספק לו פרנסתו...".

☺ זה כא חוק! ☺

ביום הראשון של מלחמת ששת הימים, נכנס גרמני אנטישמי למסעדה גרמנית וקורא באושר: "איזה יופי! שמעתי שהישראלים כבשו את ירושלים!".

ביום השלישי הוא משתולל משמחה: "הישראלים כבשו גם את הגולן!".

אבל ביום הרביעי הוא נכנס למסעדה בפנים עגומות ואומר בשפל קול: "נודע לי שהישראלים הם יהודים..."

☺ חוק חוק כא... ☺

האנטישמיות היא שנאה עיוורת ללא שום הגיון.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: כאשר אני מסיים מסכת, אני מתמלא בסוג של גאווה פנימית. האם זה בסדר לחוש כך? תשובה: טוב לשמוח בתורה ולהתגאות בה, נגד הרשעים הכופרים. ועם זה לדעת שיש גאונים בדורנו שסיימו את כל הש"ס 202 פעם!

שאלה: איך ניתן להסביר את העובדה שרבי נחמן מברסלב זצ"ל כותב על עצמו שבחים מופלגים? תשובה: נמצא כזה בגמ' בסוכה (דף מ"ה ע"ב) שאמר רשב"י ראיתי בני עליה והם מועטין וכו' אם שנים הם אני ובני הם. ובב"ר (פרשה ל"ה) מסיים: ואם חד הוא אנא הוא. וכן הוא בזוהר ח"א (דף רנ"ה סע"א). ע"ש. ובפרט כשחכם נרדף מכמה כסילים, חייב לחשוב כן שלא יפול ברוחו. ואכמ"ל.

שאלה: אני אדם מאמין, אך יש לי שאלה שמפריעה לי: אלוקים הוא טוב מוחלט, אז למה הוא מעניש מי שמחלל שבת?

תשובה: מי שמחלל שבת הוא אינו מאמין באלקים ובודאי שאינו מאמין במעשי בראשית. הקב"ה אינו מעניש. העונש בא מאליו כמו מי שמושיט ידו לאש שהיא נכזבת. ובכל זאת – בשמים מתחשבים הרבה אם המעשה נעשה בשוגג או מחוסר ידיעה או בגלל החינוך שקיבל וכדומה.

שאלה: האם מיץ ענבים נאסר בשתיה כיון מר"ח אב? תשובה: לא רק מיץ ענבים, גם יין הרבה מתירים (וכן מנהג ירושלים וגירבא עיין בכה"ח ובברית כהונה), ואפשר שיין מגיתו ומיץ ענבים שאינם ראויים לניסוך לכולי עלמא שרו.

שאלה: האם בתשעת הימים מותר לסנדק לאכול בשר בביתו, אחרי שובו מהברית מילה או לפני לכתו לברית, משום שכל אותו היום יום טוב שלו הוא, וכן האם מותר לבני ביתו לאכול יחד אתו? תשובה: לא התירו בברית מילה בתשעת הימים רק בסעודה שעושים שם, אבל אם שולחים לו לביתו אסור לאכול, כמ"ש הרב כף החיים (סימן תקנ"א אות ק"ס) בשם האחרונים ע"ש. וכל שכן כשאוכל בביתו על סמך שהיה סנדק, הוא ואשתו ובניו, שאסור לעשות כן.

שאלה: חולה שאסר עליו הרופא לאכול דגים וביצים, האם מותר לו לאכול עוף בתשעת הימים? תשובה: מותר לו לאכול בשר עוף על פי רופא. ופעם שאלתי את מר אבא זצ"ל על חולה באולקוס ל"א שהיה צריך לאכול בשר צלי בכל יום, ואמר לי שיאכל ירקות, כי הם מבריאים יותר מבשר.

שאלה: אני אוהב דגים יותר מבשר, האם בתשעת הימים מותר לי לאכול דגים? תשובה: מותר.

שאלה: מתחת יד מי יצאו הסימנים לסוגיות המופיעים בתלמוד? תשובה: הם סימנים קדמונים מתקופת הגאונים. ופעם הובא בב"ב (דף מ"ו סע"ב) עמלק סימן. והעיר על זה הגאון יעב"ץ שהרי כתוב תמחה את זכר עמלק? ואני תירצתי בס"ד דדוקא מתחת השמים תמחה, אבל התורה היא מעל השמים...

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל